

Riezuk gai eratzetz eta inprimatzetz bere lepora hartu duena eta zer esanik ere ez argitaratzeko laguntza prestatu eta babestu dutenena. Gure kulturarentzat oinarritzko diren lanak argitaratzeko arreta beti bait da txalogarria.

J. San Martín

J. A. ARANA MARTIJA.—*Euskal musika*. Erein, Donostia, 1985.

Unesco-k, 1985. urtea, Bach, Haendel eta Scarlatti-ren men-deurrenetan oinarriturik, nazioarteko Musika urtea hautatu zuen eta Euskal Herriak arte horretan izan duen tradizioa eta emaitza izan dira egileak adierazi nahi zuena. Izan ere, hola-ko lan baterako gizonik egokiena zen J. A. Arana Martija, lehen-dik *Música vasca* (1976) liburuaren egile zenez eta hor bildu zuen gaiari dagokion *corpus* orokorra, nik dakidanik, ezagutzen den bakarra.

Aurkezpenean dion bezala: «Liburu honen eskema oso bakuna da. Gure euskal musikaren ezaupide laburra duzu, hiru funtsezko aldiak, gidoi historiko baten bidez, ematen dituen: gure herrian eta kultura berezian musika finkatzen duten ERROAK betetzen dute lehen aldia, euskal musikari nortasun berezia ematen diotelarik; gure nazionaltasunaren ENBOR sendoak betetzen du bigarren aldia, herrikoitasuna elikatu eta sendatzeko erroetatik esnea hartzen duen enborra hain zuzen; eta azkenean, unibertsaltasunari begira dauden ADARRAK, elkartuak eta urrunduak, artearen adierazpenetarako bide berriak bilatzen ari diren adar zabalak». Hara hor, hitz gutxitan liburuaren ildoak. Jakina, hor esanak ez du ukatzen, zuhaitzak bezala, lehen eta orain adarretatik ere elikatzen ez denik euskal musika.

Aditzera ematen denez, bedonekin batean beste bi adizio argitaratu dira, gazteleraz eta ingelesez. Hein batean, lehengo *Música vasca* dela esango genuke, edo haren laburpena, baina zuzenketaz eta gaurkotuaz datorrena.

24. orrialdean, «Harriak kantari» jartzen duen partean, badakigu ezinezko zitziola guziak aipatzea, baina bai merezi zuen Etxanoko (Nafarroa) atari erromanikoaren aipamena, bereziki titiritero eta musikari elbarrituak biltzen dituelako, garaiko ohituraren adierazgarri. Gorteko musikatik aparte ariko ziren horiek, herriz-herri eta plazarik-plaza, musika barriatuaz. Hori adierazteko bestek baino lekukotasun hobea eskaintzen digutenez, holako lanetarako aipagarriena deritzagu.

Aintzinako denboretatik polifoniara jotzen du Joanes Anxieta goretsiz orainarte guti ezagutzen ziren zenbait berri eskainiz.

Oharrak egiten hasi naizenez, klasikoetan aipatzen duen Juan Andres Lonbide elgetarraz zerbait erantsi nahi diot, organulari ospetsuaren bizitzaren osagarri. Heriotz urtea zuri dakar, neuk ere hala eman nuenez *Landuz* (1983) liburuaren 162-165. orrialdeetan. Lehenik argitu dezadan, bataio agirian Lonbida dakarrela, ez Lonbide. Elgetan jaio zen 1745. urteko azaroaren 14an. Bilbotik Oviedoko katedralera joan zenetik, aspaldi ez dela arte, gauza guti genekien eta Asturiasko hiriburu berriak gaur egun katedral hartan organulari den Angel González Pérez-ek eskaini zizkigun *Bol. R. S. V. de los Amigos del País*-en (XXXVII, 1981). Hark eman zigun Oviedo-tik Madrid-eko Convento de la Encarnación-era joan zenaren berri eta 1772an Real Sociedad Bascongada de los Amigos del País-eri eskaini zion «Arte del organista» liburuaren aztarnarik ateratzen ote nuen hasi nintzen, baina alperrik. Oraingoz galduztat eman behar. Baina, handik atera nuen Madrid-en bertan hil zela, 1811. irailaren 2an.

Jose Antonio Arana Martija adiskideak berri ugari bezain jakingarri eskaintzen digu liburu honetan. Gainera, ez da historia soil bat, garai bakoitzeko giro eta ingurua bilduz bere eritziak ematen dizkigulako. Musikan jantzigabe gaudenontzat

ere berri interesgarriak eta irakurgai atsegina. Erein argitale-
txeak ohi duen bezala, txukun aurkeztua dator, bai maketazioa-
ren aldetik eta baita ere argazkiz zein marrazkiz.

Joeren gora-behera, musikan ere, plastika arteetako antze-
ra, siklo berdintsuak agertzen zaizkigu. Plastika arteetan,
apaingarri edo dekorazio aldetik begiratzen badugu, euskal
estilotzat bereziki ezagutzen denaren garairik hoberenak mu-
sikarenakin parekatzen dira eta zer esanik ere ekonomiarekin
duen zer ikusia. XVI. mendearen haseran indartuz mendebu-
rurako garatzen da, XVII.ean goimaila mantentzen du eta ge-
roztik beheruntza nabari da. Hala ere, horrek ez du ukatzen
garai guzietan Europaren mendebaldeko kulturen eman diren
goren mailako ekintzekin harremanik izan ez duenik. Are gehia-
go, era guzietako etorriaz jabetu ez denik. Beste gauza bat da
estiloen korrentak noiz eta nondik zabaldu ziren. Italiako
Quattrocento-aren korrenta berandu eta Mediterraneo aldetik
sartu zen, hemen borgoinesak eta flamendarrak indartu on-
dorean, baina ordurako naiz arginak edo naiz organulari eus-
kaldunak hedaturik zeuden Espainia guzian. Horren aurretiko
korrentak bizkorrago sartu ziren Nafar erresuma eta Santio-
bidearen laguntzaz, bai plastika artez eta bai musikaz, eta hon-
en lekukorik aski eskaintzen digu liburu eder honek.

J. S. M.

APEXTEGITIK GOTTI. Jesus Mari Mendizabal. Aurrezki Kutza
Probintziala. Donostia, 1986.

Argitaratu berri dira iazko IRUN HIRIA literatur sariak.
Besteak beste, ipuin sailean irabazle gertatu zen APEZTEGI-
TIK GOTTI izenekoa, Jesus Mari Mendizabalena